

Riktlinjer för God ekonomisk hushållning Resultatreserv (RER) och Resultatutjämningsreserv (RUR)

Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutsinstans	Giltig till
Riktlinje	Ekonomichef	Kommunfullmäktige	Tills vidare
Upprättad av	Fastställd/upprättad	Reviderad av	Senast reviderad
Tina Lundgren	2025-02-13	Tina Lundgren	
Dokumentet gäller för			Diarienummer
Norsjö kommun			KS-25-xxxxx

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning	3
 God ekonomisk hushållning	4
Principerna för God ekonomisk hushållning	4
Generationsprincipen.....	4
Styrning och kontroll	4
Transparens och medborgarperspektiv	5
God ekonomisk hushållning i Norsjö kommun	5
Finansiellt perspektiv	5
Verksamhetsperspektiv	6
 Reserv	7
Resultatutjämningsreserv (RUR).....	7
Resultatreserv (RER)	8

Inledning

Grundläggande för all offentlig verksamhet är att tillgängliga resurser ska användas effektivt och ändamålsenligt. I kommunallagens 11 kap. 1§ benämns detta som att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen. Om kommunen har en resultatutjämningsreserv (RUR) och/eller en resultatreserv (RER) ska riktlinjerna omfatta hanteringen av dessa.

Riktlinjerna bör ta sin utgångspunkt i kommunens ekonomiska ställning, vilka faktorer som främst kommer att påverka verksamhet och ekonomi i framtiden samt en bedömning av faktorernas betydelse och påverkbarhet. Det kan till exempel gälla investeringsbehov, låneskuld och pensionsåtagandets påverkan på resultat och ställning.

Riktlinjerna bör även innehålla en uttolkning av vad god ekonomisk hushållning betyder för kommunen och hur den mer konkret kan uppnås med utgångspunkt i de egna förutsättningarna. Vidare kan de långsiktiga målen för god ekonomisk hushållning beskrivas. Dessa kan sedan vara utgångspunkt för de mål och riktlinjer för verksamheten som ska anges i budget och plan enligt 11 kap. 6 § kommunallagen (prop. 2011/12:172 s. 32).

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att precisera det lagstadgade kravet på god ekonomisk hushållning med regler anpassade efter Norsjö kommuns förutsättningar. Riktlinjerna beskriver Norsjö kommuns långsiktiga mål för god ekonomisk hushållning och är utgångspunkt för den budget och plan för ekonomi och verksamhet som kommunfullmäktige antar årligen.

Omfattning

Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning omfattar Norsjö kommun och beslutas av kommunfullmäktige. I denna riktlinje regleras även möjligheten att reservera resurser till eller disponera resurser ur resultatreserven (RER) och att disponera kvarvarande resurser ur resultatutjämningsreserven (RUR). Normalt sett sker detta i samband med beslut om budget eller årsredovisning.

Denna riktlinje ersätter de tidigare beslutade riktlinjer för resultatutjämningsreserv (RUR).

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att uppfylla medborgarnas behov inom ramen för tillgängliga resurser utan att minska kommande generationers möjlighet till välfärd.

God ekonomisk hushållning handlar därmed om att styra ekonomi och verksamhet såväl kort- som långsiktigt. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion. Överlag ska ekonomin visa på ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar.

Principerna för God ekonomisk hushållning

I detta stycke anges grundprinciperna för God ekonomisk hushållning.

Generationsprincipen

En grundläggande princip för god ekonomisk hushållning är att varje generation ska bära sina egna kostnader och finansiera den välfärd den nyttjar. Det innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Det innebär även att nuvarande generation inte ska behöva betala för framtida förbrukning. Generationsperspektivet kan på detta sätt ses som dubbelriktat, även om tonvikten ligger på att undvika en övervältring av kostnader på framtida generationer.

Generationsprincipen beaktas genom att den löpande verksamheten inte till någon del lånefinansieras. Långsiktiga bedömningar av ekonomi och behov ligger till grund för satsningar och investeringar. Investeringar för framtida behov genomförs så långt möjligt utan att försämra välfärden för nuvarande invånare.

Styrning och kontroll

En välskött ekonomi karaktäriseras av en hög förmåga att förutse behov och ekonomisk utveckling och stöds av tydliga processer i effektiva system.

Fungerande styrning mot kort- och långsiktiga finansiella mål är centralt för att skapa handlingsberedskap att möta verksamhetens utmaningar. Vid sidan av att finansiella mål uppnås kännetecknas en välskött ekonomi av realistisk planering med små avvikelser mellan budget och utfall, sunda redovisningsprinciper, analys av avvikelser samt genomförande av korrigerande åtgärder.

Verktyg som samverkar för att säkerställa en god styrning och kontroll är mål och budget, nämndens detaljbudget och verksamhetsplaner, månadsuppföljning, delårs- och årsbokslut med rapportering till berörda intressenter samt oberoende granskning och publicering.

Transparens och medborgarperspektiv

Kommunen styrs politiskt och finansieras till största delen genom skatteintäkter och statsbidrag. Därför är transparens kring regler och beslut samt verksamhetsmässigt och finansiellt resultat viktigt för möjligheten att utvärdera organisationens effektivitet och utkräva ansvar. I slutändan handlar det om att upprätthålla, eller allra helst stärka, medborgarens förtroende genom en god förvaltning.

Transparens upprätthålls genom att tillgängliggöra och kommunicera resultaten av genomförd planering och uppföljning av kommunens verksamheter. Jämförelser med andra kommuner, oberoende granskningar och extern kreditvärdering är andra komponenter för att upprätthålla eller stärka medborgarnas insyn i och förtroende för verksamheten. Det säkerställs såväl genom lagstiftning som genom en intern kultur och rutiner som främjar transparens.

God ekonomisk hushållning i Norsjö kommun

De ekonomiska förutsättningarna förändras över tid. Framförhållning och omvärldsanalys är centralt för Norsjö kommun då såväl konjunktursvängningar som förändringar i befolkningsutveckling och lagstiftning kan utmana resultatnivåer och kassaflöden.

För Norsjö kommun innebär god ekonomisk hushållning långsiktighet och relaterar till begreppet hållbar ekonomi. En långsiktig och strategisk ekonomisk planering ämnar möta det kommunala ansvaret, demografiska förändringar, krissituationer i omvärlden samt skapa förutsättningar för goda livsvillkor för såväl dagens som framtida medborgare. Det innebär att god ekonomisk hushållning sträcker sig bortom det grundläggande balanskravet, där intäkterna årligen ska överskrida kostnaderna.

God ekonomisk hushållning handlar om att verksamhet och ekonomiska gå hand i hand utifrån ett helhetsperspektiv, där utgångspunkten är en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. God ekonomisk hushållning innebär att såväl finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås. God ekonomisk hushållning delas därför upp och betraktas i ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. I inledningen av varje ny mandatperiod beslutar kommunfullmäktige om mandatperiodens finansiella mål och verksamhetsmål.

Finansiellt perspektiv

Hållbar ekonomi innebär att balans skapas mellan välfärd för dagens befolkning och för kommande generationer. Kommunens tillgångar ska inte förbrukas för att täcka löpande behov, utan ett långsiktigt finansiellt handlingsutrymme ska skapas genom ett tillräckligt stort resultat. Det möjliggör för kommunen att skattefinansiera kommande investeringar, kunna finansiera oförutsedda händelser samt att en ökad skuldsättning därmed förhindras. Varje generation ska således bära kostnaderna för den service som den konsumerar samt skapa goda förutsättningar till välfärd för kommande generationer.

Det långsiktiga ekonomiska perspektivet ska vara styrande i budgetarbetet för den budget- och planperiod som fastställs årligen. Resultaten ska ligga på överskottsnivåer som säkrar kassaflöden för tillräcklig självfinansiering av reinvesteringar och nyinvesteringar för att begränsa behov av ny upplåning. Resultatet ska värdesäkra kommunens tillgångar. Hållbar ekonomi gynnas av att de finansiella målen och de ekonomiska förutsättningarna är tydliga så att verksamhetsmål och ambitioner anpassas efter de ekonomiska ramarna.

Vid perioder av vikande konjunktur och demografiska förändringar utmanas kommunens ekonomiska ställning. Samtidigt innebär befolkningsökning/-minskning eller förändringar i befolkningens sammansättning att behoven av investeringar ändras, såväl underhåll av befintlig infrastruktur som att klara ökande/minskande volymer. Även under utmanande förutsättningar är det dock viktigt att hålla fast vid tydliga finansiella mål och att bedriva en ekonomistyrning med sikte på långsiktigt hållbar ekonomi som säkrar stabila och förutsägbara ekonomiska förutsättningar för verksamheten.

Även om tillfälliga, kortsiktiga undantag kan göras, är det viktigt att generera överskott för att inte skjuta behov av rationaliseringar framför sig eller riskera en minskad handlingsfrihet om de ekonomiska förutsättningarna förändras. Det innebär också att resultatet under vissa förutsättningar behöver vara ännu högre för att den långsiktiga målsättningen ska uppnås.

Att kommunen ska ha en budget i balans, det så kallade balanskravet, har under lång tid varit en central del av ekonomisk styrning. Kravet regleras i 11 kap. kommunallagen, där det framgår att budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt ska det återställas under de tre närmast följande åren. Kommunallagen ger dock en möjlighet att underbalansera budget och att inte återställa ett negativt resultat med hänvisning till synnerliga skäl. Dock är det endast avsett att användas vid enstaka tillfällen då synnerliga skäl finns. För att kunna åberopa synnerliga skäl krävs att det kan motiveras mycket väl och att kommunen har en mycket stark finansiell ställning (stort eget kapital) eller att de kostnader som åberopas är engångskostnader som medför lägre framtida drifts- eller avskrivningskostnader.

Verksamhetsperspektiv

Utifrån verksamhetsperspektivet innebär god ekonomisk hushållning att verksamheten bedrivs ändamålsenligt, kostnadseffektivt och med god kvalitet. Det uppnås genom att det finns ett tydligt samband mellan budgeterade resurser, mål och resultat där verksamhetsmål och ambitioner ska anpassas efter de ekonomiska ramarna.

Reserv

Kommunen har sedan flera år haft möjlighet att bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna nyttja denna. På så sätt undviks kortsiktiga neddragningar av verksamheter som eventuellt senare måste byggas upp igen.

Sammantaget gäller att disponering av reserv endast kan ske om det bedöms vara i linje med kommunens riktlinje för god ekonomisk hushållning och således inte motverka möjligheten att uppnå en god ekonomi på sikt.

Regeringen har beslutat att den tidigare resultatutjämningsreserven (RUR) ska ersättas med en resultatreserv (RER). En viktig skillnad mellan RUR och RER är att den senare kan nyttjas mer aktivt och oavsett konjunkturläge.

Resultatutjämningsreserv (RUR)

Norsjö kommun har beslutat om riktlinjer för kommunens hantering av RUR. Från och med 1 januari 2024 avvecklas RUR. Reservering av medel till RUR är inte möjlig efter räkenskapsår 2023 men får vara kvar och nyttjas till utgången av år 2033 enligt nuvarande lagstiftning. Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning ska därför omfatta hanteringen av kvarvarande RUR.

Disponering av RUR

Medel från RUR får användas i enlighet med nuvarande regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel eller andra stora förändringar i kommunens ekonomiska förutsättningar.

- Disponering av RUR får endast göras om utvecklingen av det årliga skatteunderlaget för riket understiger skatteunderlagets utveckling i genomsnitt de senaste tio åren.
- Beslut om planerad disponering av RUR fattas i samband med fastställande av verksamhetsplan och budget.
- RUR kan även disponeras i samband med årsbokslut för att täcka negativt balanskravsresultat som uppstått av synnerliga skäl. RUR får nyttjas med maximalt så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska uppnå ett nollresultat, eller så långt som reserven räcker för att täcka det negativa resultatet.
- RUR får inte bli negativ, vilket innebär att det inte går att disponera mer medel än vad som finns samlat i RUR.
- RUR får inte användas för sänkning av utdebitering (skattesats).
- Beslut om faktiskt disponering av RUR fattas i samband med fastställande av årsredovisningen och kan föregås av tidigare beslut om användning.
- I årsredovisningen lämnar kommunstyrelsen förslag till kommunfullmäktige avseende disponering av RUR.
- Medel i RUR återförs när RER är fullt uppbyggd eller om det kvarstår medel i RUR vid utgången av år 2033.

Resultatreserv (RER)

Från och med 1 januari 2024 har det införts en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER) i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning. Syftet med RER är att skapa incitament för en större framförhållning och därmed öka möjligheten att nå målet om en god ekonomisk hushållning. RER möjliggör ett ökat fokus på långsiktiga mål jämfört med tidigare då lagstiftningen kring kommunens balanskrav innebar ett starkt fokus på ett kalenderår i taget. Balanskravet har fram till räkenskapsår 2023 haft en tydlig inlåsningsseffekt eftersom underskott som huvudregel återställts medan överskott förstärkt det egna kapitalet. RER bör därför kunna bidra till en ökad flexibilitet i användningen av sparade medel jämfört med RUR.

RER innebär att kommunen givits möjlighet att bygga upp en reserv från genererade överskott att använda senare när särskilda omständigheter finns. Omständigheter kan exempelvis vara en tillfälligt svag utveckling av skatteunderlaget, omstrukturering av verksamhet, andra tillfälliga kostnadsökningar eller inkomstbortfall. Kommunens egna principer kopplade till RER regleras i fullmäktiges fastställda riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

Reservering till RER

Reservering kan göras år då resultatet så medger enligt kommunalagen, kapitel 11, §14. Reservering av medel till RER kan tidigast göras i bokslut/årsredovisning 2024.

- Negativa balanskravsresultat från tidigare räkenskapsår måste regleras innan kommunen får göra ny avsättning till RER.
- Reservering av medel till RER får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger:
 - 1 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller
 - 2 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning om kommunen har ett negativt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.
- En reservering får göras om RER efter reservering uppgår till ett belopp som motsvarar högst fem procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Begränsningen gäller bara RER och inte regelverket för RUR. Att regelverket har krav på maximal avsättning i RER motiveras med att en alltför stor reserv inte ska kunna användas för att täcka långsiktiga kostnadsökningar, för att möta ökade ambitioner eller kompensera för ineffektiv verksamhetsdrift. Det skulle kunna medföra att balanskravet kan nå flertalet år med hjälp av uttag ur reserven där det istället kan finnas behov av att genomföra nödvändiga, strukturella förändringar för att på sikt skapa förutsättningar för en god och hållbar ekonomi.

- Beslut om kommande års avsättning ska fattas i samband med budgetbeslutet. I samband med årsbokslutet fattas beslut om verklig avsättning. I årsredovisningen lämnar kommunstyrelsen förslag till kommunfullmäktige avseende avsättning till RER.

Disponering av RER

RER bör kunna bidra till en ökad flexibilitet i användningen av sparade medel jämfört med RUR. RER bör till exempel kunna användas för att täcka vissa särskilda, planerade kostnader ett enskilt år, exempelvis till följd av nödvändig omstrukturering av verksamhet för att på sikt nå en god ekonomisk hushållning. RER bör även kunna användas vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå god ekonomisk hushållning.

Förutsättningarna för att kunna disponera RER är följande:

- Att disponera medel från RER ska utgå från vad som avses med god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen.
- Balanskravsresultatet ska vara negativt. RER får disponeras så att balanskravet maximalt når upp till ett nollresultat, eller så långt som RER täcker. RER kan endast användas med befintligt avsatta medel i reserven.
- RER får disponeras vid omvärldsförändringar eller kostnadsökningar som på kort sikt påverkar kommunens resultat negativt förutsatt att det främjar en god ekonomisk hushållning.
- RER får även disponeras vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå god ekonomisk hushållning. Medel från RER får disponeras både i budget och årsbokslut under samma förutsättningar. Exempel på användning kan innefatta kostnader för nödvändiga omstruktureringar av verksamheten för att på lång sikt uppnå en god ekonomisk hushållning. Det kan även inkludera oväntade utgiftsökningar till följd av omvärldsförändringar, såsom ökade pensionskostnader eller inkomstbortfall där skatteunderlaget minskar under ett enskilt år.
- I förvaltningsberättelsen ska det framgå till vad och varför medlen disponerats.
- Beslut om kommande års disponering ska i första hand fattas i samband med budgetbeslutet. Uppkommer det oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall under räkenskapsåret kan även dessa vara föremål för disponering ur RER. I samband med årsbokslutet fattas beslut om verklig disponering.
- I årsredovisningen lämnar kommunstyrelsen förslag till kommunfullmäktige avseende disponering av RER.

Riktlinjer för God ekonomisk hushållning, Resultatreserv (RER) och Resultatutjämningsreserv (RUR)

NORSJÖ
kommun

Besöksadress: Storgatan 67
Postadress: 935 81, Norsjö
Telefon: 0918-140 00
E-post: info@norsjo.se
Hemsida: www.norsjo.se

@norsjo

@norsjokommun

www.facebook.com/mittnorsjo